ابتکار

روزنامه صبح ایران

دوشنبه ۵ آبان ۱۴۰۴
۵ جمادی‌الاول ۱۴۴۷
۲۷ اکتبر ۲۰۲۵
سال بیست‌ویکم
شماره ۶۰۳۵
۱۲ صفحه
۲۰۰۰۰ تومان

آیا مسیر ترمیم روابط از کرملین می‌گذرد؟

سایه‌روشن‌های آینده روابط ایران و سوریه

در چهارچوب موضع تهران در قبال تحولات دمشق، وزیر امور خارجه بارها با بیان اینکه «دولت سوریه هر موقع به این نتیجه برسد که چقدر روابط با ایران می‌تواند به مردم سوریه کمک کند، آماده‌ایم که به درخواستشان پاسخ دهیم» بر این امر تاکید کرده که ایران عجله‌ای برای برقراری رابطه با سوریه ندارد.

شرح درصفحه ۱۱

چالش افزایش قیمت بنزین و ۶ سناریو پیش روی دولت پزشکیان

وقتی «قیمت آب» مترِ سنجش بنزین می‌شود

صفحه ۹

برخی نمایندگان مجلس در جلسه علنی عیله روحانی و ظریف شعار دادند

حمله قالیباف به روحانی و ظریف

صفحه ۲

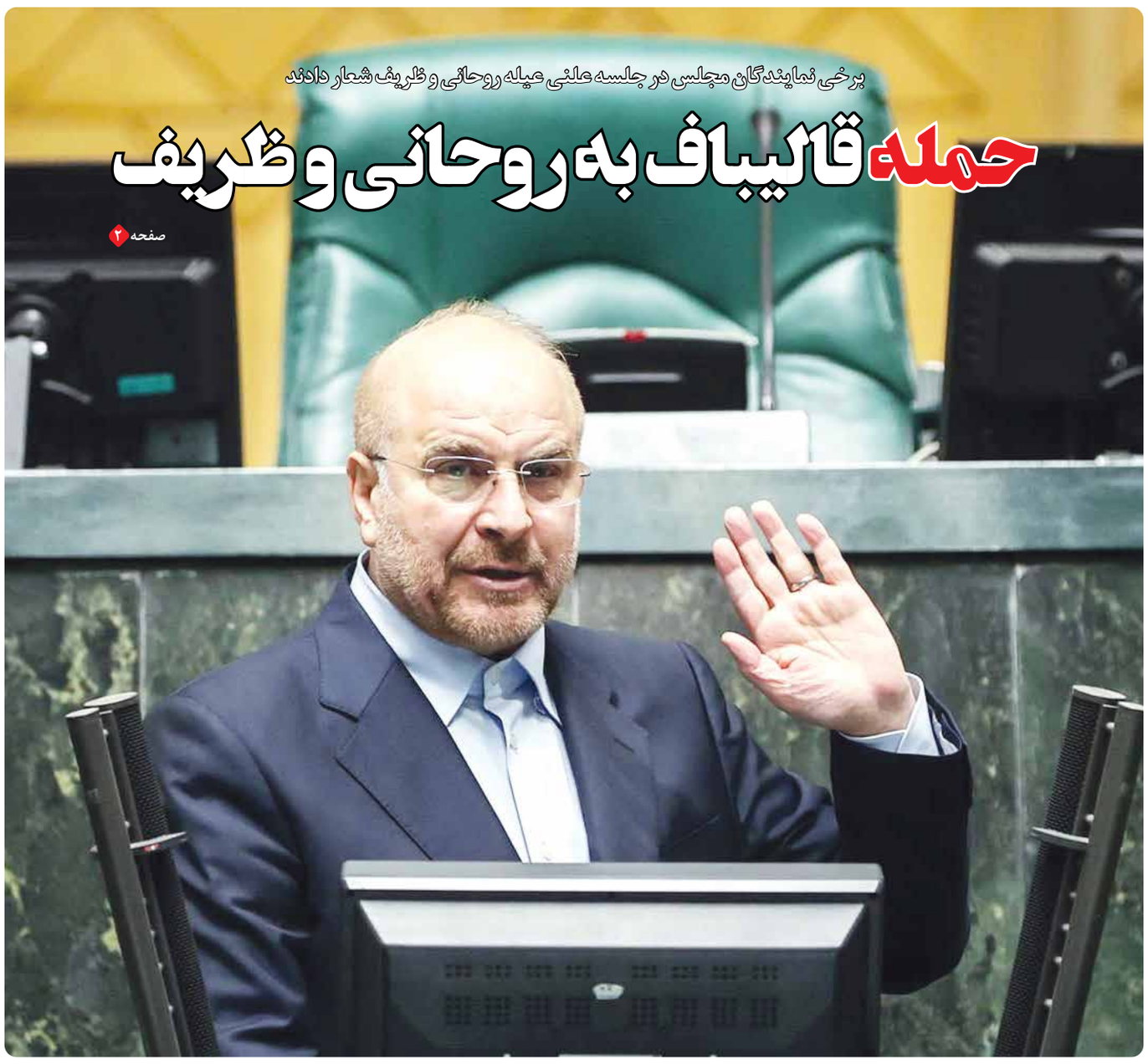

کمبود پرستار در بیمارستان‌ها جان بیماران را به خطر می‌اندازد!

پرستاران خسته بیمارستان‌های فرسوده

صفحه ۳

فرونشست در تخت‌جمشید، نقش جهان و آرامگاه کوروش

فرونشست زمین تهدیدی فراگیر علیه میراث فرهنگی

صفحه ۴

آیا عربستان می تواند نقش محوری در غزه ایفا کند؟

نقشه‌های ریاض برای غزه پساجنگ

صفحه ۱۱

سرمقاله

ژوبین صفاری

پافشاری بر اراده ملت در برابر هیاهوی اقلیت

مسعود پزشکیان از نخستین روزهای آغاز به کار، با شعار «وفاق ملی» کوشیده است همه جریان‌های سیاسی را به گفت‌وگو و تعامل دعوت کند. با این همه، در میدان عمل، ترازوی امتیازات بیشتر به‌سوی منتقدانی سنگینی کرده که خود را صاحب‌اختیار همه عرصه‌ها می‌دانند و هر عقب‌نشینی دولت را نشانه ضعف تعبیر می‌کنند. نمونه اخیرِ شعار «مرگ بر فریدون» در صحن مجلس ـ که صرفاً واکنش تندروها به یک اظهار نظر حسن روحانی و محمدجواد ظریف درباره نقش روسیه در مذاکرات هسته‌ای بود ـ نشان می‌دهد مسیر گفت‌وگو با جریانی که اساساً موجودیتِ رقیب را برنمی‌تابد، دشوار و پرهزینه است.

گفت‌وگو زمانی معنا دارد که دو طرفْ یکدیگر را به‌عنوان «وجود سیاسی» به رسمیت بشناسند. هنگامی که یک سوی میز، جز نفی و حذف طرف مقابل رویکردی ندارد، مذاکره عملاً به بن‌بست می‌خورد و میدان برای افراط‌گرایی خالی می‌ماند. برخی از این نمایندگان با رأی حداقلی وارد پارلمان شدند؛ همان‌ها که گاهی صراحتاً بنیان دموکراسی و انتخابات را زیر سؤال می‌برند و جامعه آرمانی خود را در ساختاری مافوق رأی مردم جست‌وجو می‌کنند. در چنین فضایی، مسئولیت دولت دوچندان می‌شود: هم باید از کانال قانون و رأی مردم پای گفت‌وگو بایستد و هم اجازه ندهد اقلیتی پرصدا، مطالبات اکثریت را قربانی تسویه‌حساب‌های سیاسی کند.

واقعیت این است که عملکرد هشت‌ساله روحانی، واجد نقدهای جدی است؛ اما نقد منصفانه با نفی کامل تفاوت دارد.

ادامه درصفحه ۲

اخبار

چین:

با آمریکا به توافق رسیدیم

نماینده تجاری چین با اشاره به مذاکرات تجاری و اقتصادی در مالزی گفت که با آمریکا به یک اجماع اولیه رسیده‌اند.

به گزارش ایسنا، «لی چنگ‌گانگ» معاون وزیر بازرگانی و نماینده تجارت بین‌الملل چین عصر یکشنبه در سخنانی بیان کرد: «در جریان مذاکرات تجاری و اقتصادی در مالزی، با ایالات متحده به یک اجماع اولیه رسیده‌ایم. البته طرف آمریکایی موضع قاطعی اتخاذ کرده است و چین قاطعانه از منافع خود دفاع می‌کند.» طبق گزارش تلویزیون مرکزی چین، چنگ‌گانگ تاکید کرد: «در این دیدار، چین و ایالات متحده گفت‌وگوی عمیق و صریحی در مورد مسائل تجاری و اقتصادی انجام دادند.» وزارت بازرگانی چین نیز اعلام کرد که پکن و واشنگتن توافق کردند که همکاری نزدیک خود را در مورد مسائل تجاری و اقتصادی مورد علاقه متقابل حفظ کنند. این وزارتخانه در بیانیه‌ای اعلام کرد: «طرفین تحت هدایت استراتژیک رهبران ۲ کشور، توافق کردند که از نقش مکانیسم مشاوره اقتصادی و تجاری چین و ایالات متحده به‌طور کامل استفاده، همکاری نزدیک خود را در مورد مسائل تجاری و اقتصادی مورد توجه هر ۲ طرف حفظ کنند، توسعه سالم، پایدار و باثبات روابط اقتصادی و تجاری چین و ایالات متحده را ارتقا دهند تا به نفع مردم ۲ کشور و ارتقای رفاه جهانی باشد.» چین و ایالات متحده از تاریخ ۲۵ تا ۲۶ اکتبر (۳ الی ۴ آذر ماه) در کوالالامپور، پایتخت مالزی مذاکرات تجاری برگزار کردند. هیات چینی به ریاست «هی لیفنگ» معاون نخست‌وزیر چین و هیئت آمریکایی به ریاست «اسکات بسنت» وزیر خزانه‌داری ایالات متحده، تشکیل شد.

این اظهارات طرف چینی در حالی عنوان شد که «دونالد ترامپ» رئیس‌جمهور آمریکا روز شنبه گفت احتمال دارد واشنگتن به منظور کاهش تنش‌های تجاری با چین به این رقیب اقتصادی امتیازاتی بدهد.

پیام مستقیم پوتین به تهدید تاماهاوک ترامپ؛ موشک بوروستنیک با برد نامحدود

همزمان با تهدید اخیر رئیس‌جمهور آمریکا مبنی بر ارسال موشک‌های تاماهاوک به اوکراین و وضع شروطی برای دیدار با رئیس‌جمهور روسیه، ولادیمیر پوتین با حضور در یک پست فرماندهی و در لباس نظامی از آزمایش موشک کروز هسته‌ای با برد ۱۴ هزار کیلومتر خبر داد؛ اقدامی که تحلیلگران روس آن را پیام مستقیم به واشنگتن توصیف کرده‌اند.

به گزارش ایسنا، «ولادیمیر پوتین» رئیس‌جمهور روسیه امروز (یکشنبه) در حالی که لباس رزمی به تن داشت، از یکی از پست‌های فرماندهی نیروی مشترک بازدید کرد تا درباره آزمایش موشک کروز هسته‌ای «بوروِوِستنیک» با برد نامحدود گفت‌وگو کند.

استفاده پوتین از یونیفورم نظامی ـ که به‌ندرت انجام می‌شود ـ موجب گمانه‌زنی‌هایی درباره پاسخ‌گویی او به تهدیدهای اخیر واشنگتن شده است. «دونالد ترامپ» رئیس‌جمهور آمریکا پیش‌تر گفته بود تا زمانی‌که پوتین جدیت خود را برای صلح در اوکراین ثابت نکند، دیدار حضوری برگزار نخواهد شد و همچنین از احتمال تحویل تاماهاوک به اوکراین سخن گفته بود.

طبق این گزارش، «والری گراسیموف» رئیس ستاد کل نیروهای مسلح روسیه در این بازدید پوتین را درباره «دستاوردها در جبهه» و نتایج تمرین‌های نیروهای تهاجمی استراتژیک مطلع کرد و اعلام داشت موشک بوروِوِستنیک در ۲۱ اکتبر آزمایش شده و مسافتی حدود ۱۴ هزار کیلومتر را پیموده است. به گفته ستاد کل روسیه، این برد «حد نهایی توانایی موشک» نیست.

پوتین این موشک را «مدلی بی‌همتا در جهان» توصیف کرد و مدعی شد که این سلاح قابلیت عبور از سامانه‌های دفاع موشکی را اثبات کرده است. او گفت: «این محصول منحصر به فرد است. به خاطر دارم وقتی اعلام کردیم چنین سلاحی را توسعه می‌دهیم، حتی متخصصان بسیار خبره گفتند این مأموریت در آینده نزدیک غیرواقعی است. و حالا آزمایش‌های سرنوشت‌ساز تکمیل شده است.»

در همین حال، موضوع بوروِوِستنیک در زمانی مطرح می‌شود که ترامپ از احتمال ارسال موشک‌های تاماهاوک به اوکراین سخن گفته است؛ موشکی با برد تقریبی ۱۶۰۰ کیلومتر و هدایت دقیق که می‌تواند موازنه جنگ را تغییر دهد.

تیک‌تاک، سویا و عناصر نادر خاکی؛ ابزار معامله یا سلاح ژئوپلیتیک؟

بازی جدید چین با آمریکا؛ چه کسی برنده واقعی معامله خواهد بود؟

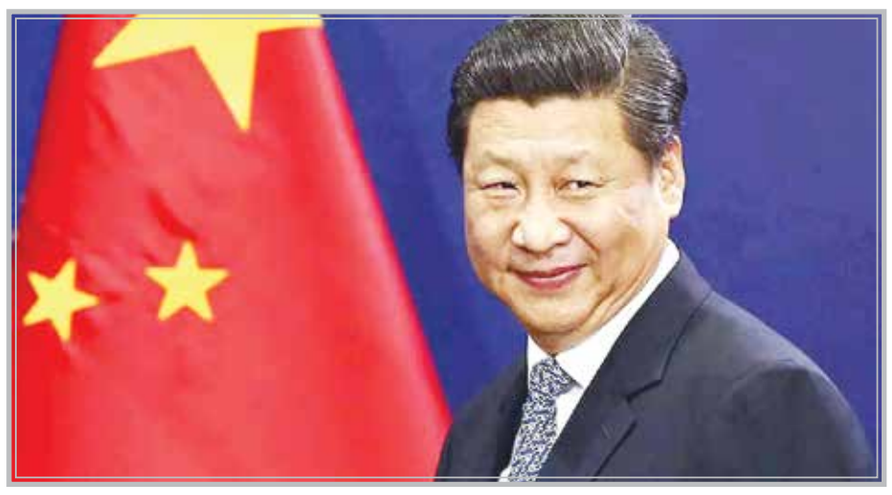

راهبرد جدید شی جین‌پینگ بر پایه فهم شخصیتی ترامپ، تلفیقی از فشار و امتیاز است: استفاده از قدرت اقتصادی چین از جمله عناصر نادر خاکی و تیک‌تاک برای اعمال نفوذ و حفظ گفت‌وگو با آمریکا. در واشنگتن نیز با حاشیه‌رفتن چهره‌های ضدچینی و رشد نفوذ غول‌های فناوری چون انویدیا، سیاست چین‌محور ترامپ از مسیر دیپلماسی رسمی به تعاملات تجاری و شخصی منتقل شده است. این تغییر، تعادل میان رقابت و معامله را در روابط دو قدرت بازتعریف می‌کند.

به گزارش فرارو لینگلینگ وی، خبرنگار ارشد مسائل چین در روزنامه وال استریت ژورنال می نویسد:

در دوره نخست ریاست‌جمهوری دونالد ترامپ، رفتار متناقض و پیش‌بینی‌ناپذیر او تلفیقی از تهدیدهای تند و ابراز صمیمیت ناگهانی بارها موجب سردرگمی و دلخوری شی جین‌پینگ شد. با این‌حال، به‌نظر می‌رسد رهبر چین این‌بار رمز و منطق رفتار ترامپ را دریافته است.

بر اساس گفته‌های افراد نزدیک به تصمیم‌گیران پکن، شی جین‌پینگ دیگر به قواعد سنتی دیپلماسی چین پایبند نیست و نسخه‌ای تازه و مخصوصِ تعامل با ترامپ طراحی کرده است. او این‌بار با اعتمادبه‌نفس و صراحت بیشتری وارد میدان شده و رویکرد جدیدش را بر پایه درکی دقیق از «خودانگاره ترامپ» بنا کرده است؛ تصویری از مردی که خود را یک معامله‌گر موفق و شیفته پیروزی‌های نمایشی می‌داند. در راستای این برداشت، پکن تصمیم گرفته است امتیازاتی در حوزه‌هایی ارائه کند که برای ترامپ اهمیت نمادین و بازتاب رسانه‌ای دارد تا حس پیروزی و موفقیت شخصی او را تقویت کند.

اما در سوی دیگر، هرگاه دولت ترامپ حمله‌ای سیاسی یا اقتصادی علیه چین آغاز کند، شی قصد دارد پاسخ‌هایی قاطع‌تر و شدیدتر نشان دهد. به گفته منابع نزدیک به دولت چین، هدف او تنها ایجاد اهرم فشار بر ترامپ نیست، بلکه نمایش قدرت، قاطعیت و غیرقابل‌پیش‌بینی‌بودن است؛ همان ویژگی‌هایی که ترامپ نیز به آن‌ها افتخار می‌کند. قرار است دو رهبر هفته آینده در کره جنوبی دیدار کنند.

در واقع، این تغییر در رویکرد شی نوعی بازآفرینی از همان سیاست «فشار حداکثری» است که ترامپ برای واداشتن دشمنان و حتی متحدانش به پذیرش خواسته‌هایش به کار می‌برد. افراد آگاه از فضای سیاست‌گذاری در پکن می‌گویند، برخلاف گذشته که واکنش چین به اقدامات تجاری آمریکا معمولاً محدود و متناسب بود، اکنون تدابیر تلافی‌جویانه عمداً سخت‌تر و تندتر طراحی می‌شوند تا پیامی صریح از عزم و اقتدار پکن به واشنگتن ارسال کنند.

آمادگی کامل شی جین‌پینگ برای مقابله با بازگشت سیاست فشار ترامپ

«در دوره نخست ریاست‌جمهوری ترامپ، سیاست‌های پرتنش او مدام چین را از تعادل خارج می‌کرد.» این جمله را کِرت کمپبل، معاون پیشین وزارت خارجه در دولت بایدن و رئیس کنونی اندیشکده «گروه آسیا» در واشنگتن می‌گوید. به گفته او، این‌بار شرایط متفاوت است: «شی جین‌پینگ می‌خواست از پیش آماده باشد. او می‌داند ترامپ به‌دنبال رابطه‌ای مثبت با اوست، اما احترامش را فقط به قدرت می‌گذارد، نه به عقب‌نشینی یا امتیازدهی.»

نمونه روشن این راهبرد جدید در اوایل ماه جاری میلادی آشکار شد، زمانی که واشنگتن و پکن در آستانه نهایی‌سازی نشست سران در کره جنوبی بودند. درست در لحظه‌ای که نشانه‌هایی از بهبود روابط دیده می‌شد، شی جین‌پینگ با اقدامی غافلگیرکننده صحنه دیپلماسی را لرزاند: او دستور داد دولتش به تازه‌ترین محدودیت‌های صادراتی آمریکا پاسخی کم‌سابقه و تند بدهد. در ۹ اکتبر، وزارت بازرگانی چین اعلام کرد که محدودیت‌های گسترده‌ای بر صادرات مواد معدنی کمیاب اعمال می‌کند؛ تصمیمی که می‌تواند زنجیره تولید جهانی از تلفن همراه و لپ‌تاپ تا خودرو و موشک را دچار اختلال کند. چین در حال حاضر حدود ۹۰ درصد از ظرفیت جهانی فرآوری عناصر نادر خاکی را در اختیار دارد.

تبلیغات

به‌صورت رسمی، پکن این اقدام را واکنشی متقابل به مقررات جدید آمریکا دانست؛ مقرراتی که دامنه محدودیت‌های فروش فناوری را به شرکت‌هایی گسترش می‌دهد که دست‌کم نیمی از سهامشان متعلق به نهادهای چینی حاضر در فهرست سیاه واشنگتن باشد. اما منابع نزدیک به دولت چین می‌گویند هدف واقعی از این تصمیم فراتر از پاسخ‌گویی فنی بود. این اقدام، بخشی از تاکتیک حساب‌شده شی جین‌پینگ برای تقویت اهرم فشار پیش از دیدار با ترامپ به‌شمار می‌رود؛ دیداری که در آن، رئیس‌جمهور آمریکا تمایل دارد درباره توافقی جامع در حوزه اقتصاد با چین وارد مذاکره شود.

دکترین جدید شی جین‌پینگ: پذیرش قدرت چین به‌عنوان واقعیت جهانی

به‌گفته منابع نزدیک به تصمیم‌گیران پکن، دکترین تازه شی جین‌پینگ بر این اصل بنا شده است که ایالات متحده باید ناگزیر با «واقعیت قدرت چین» کنار بیاید. در حوزه عناصر نادر خاکی، شی بر این باور است که کشورش برگ برنده‌ای بی‌رقیب در اختیار دارد که می‌تواند با اتکا به آن، امتیازات مهمی از واشنگتن مطالبه کند. جیمی گودریچ، کارشناس چین و فناوری در «مؤسسه همکاری و مناقشه جهانی» دانشگاه کالیفرنیا در سن‌دیگو، در این‌باره می‌گوید: «پکن معتقد است اکنون در موقعیت حداکثری برای اعمال فشار قرار دارد و از استفاده از این اهرم هیچ واهمه‌ای ندارد.»

با وجود این، تحلیلگران هشدار می‌دهند که رویکرد تهاجمی شی ممکن است پیامدهای معکوسی به‌دنبال داشته باشد. اقدامات سخت‌گیرانه و پرریسک او به بازهای سیاسی در واشنگتن فرصت داده است تا بر ضرورت کاهش وابستگی اقتصادی آمریکا به چین پافشاری کنند. هم‌زمان، متحدان ایالات متحده در اروپا و آسیا که صنایعشان وابستگی بالایی به این مواد معدنی دارد از رفتار تند و غیرقابل پیش‌بینی پکن نگران شده‌اند؛ نگرانی‌ای که این تصور را تقویت می‌کند که چین به بازیگری بی‌ثبات‌تر در نظام بین‌الملل تبدیل شده است.

در واکنش به این تحولات، ایالات متحده و استرالیا همین هفته اعلام کردند که قصد دارند ۳ میلیارد دلار در بخش مواد معدنی حیاتی سرمایه‌گذاری کنند تا سلطه چین بر این حوزه را کاهش دهند. نشانه‌های اولیه اجرای راهبرد تازه شی در ماه آوریل ظاهر شد، هنگامی که ترامپ تعرفه‌های جهانی موسوم به «روز رهایی» را اعمال کرد. چین، که همچنان زیر فشار محدودیت‌های دوران بایدن قرار داشت، آسیب شدیدی دید و تعرفه‌های آمریکا بر کالاهای چینی تا ۱۴۵ درصد افزایش یافت. پاسخ پکن سریع و حساب‌شده بود: صادرات آهنرباهای نادر خاکی به شرکت‌های آمریکایی را متوقف کرد؛ اقدامی که به تعطیلی موقت چند کارخانه خودروسازی در ایالات متحده انجامید و نشان داد چین آماده است از قدرت اقتصادی خود به‌عنوان ابزاری ژئوپلیتیک بهره بگیرد.

بازی دوسویه پکن با ترامپ: فشار، امتیاز و شناخت شخصیت‌معامله‌گر

واکنش بازارهای مالی آمریکا به اقدامات چین برق‌آسا بود. ضدحمله پکن بلافاصله وال‌استریت را به لرزه انداخت، شاخص‌های سهام سقوط کردند و بازار اوراق قرضه دچار آشفتگی شد. هرچند چین پس از دستیابی به چند توافق محدود با واشنگتن به‌تدریج صادرات خود را از سر گرفت، اما همچنان کنترل سختگیرانه‌ای بر عرضه حفظ کرد.

برای شی جین‌پینگ، این بی‌ثباتی بازارها نشانه‌ای روشن از آسیب‌پذیری اقتصادی آمریکا بود. منابع نزدیک به تصمیم‌گیران چینی می‌گویند او پس از آن با جسارت بیشتری تصمیم گرفت از این برتری استفاده کند، با این فرض که ایالات متحده توان تحمل فشار اقتصادی بیشتر را ندارد. در دورهای اخیر گفت‌وگوهای تجاری، چین خواهان «تسلیم کامل» طرف آمریکایی شده است؛ از جمله لغو تمام تعرفه‌ها و مقررات محدودکننده صادرات، در حالی‌که مذاکره‌کنندگان آمریکایی هنوز حاضر به دادن هیچ امتیازی نشده‌اند.

در پکن بر این باورند که ترامپ ذاتاً یک معامله‌گر است نه سیاستمداری ایدئولوژیک. از همین رو، سیاست‌گذاران چینی گمان می‌برند می‌توانند از تمایل ذاتی او به توافق و نمایش موفقیت برای مهار چهره‌های ضدچینی در دولتش استفاده کنند. به تعبیر کِرت کمپبل، هدف ایجاد رویکردی «نرم و سخت» است: همزمان پاسخ به عطش ترامپ برای توافق و اِعمال فشاری اقتصادی که درد آن را حس کند. اِوَن مِدیروس، مقام پیشین شورای امنیت ملی آمریکا در دولت اوباما و استاد کنونی دانشگاه جورج‌تاون، در توضیح این سیاست می‌گوید: «نزدیک نگه داشتن ترامپ، قلب راهبرد چینی‌هاست. آن‌ها می‌دانند او نه بازِ تندرو است و نه ایدئولوگ؛ بنابراین می‌خواهند بر غریزه معامله‌گرانه‌اش بازی کنند.»

دیپلماسی معامله‌محور پکن: از قربانی‌کردن تیک‌تاک تا خرید سویا برای رضایت ترامپ

کوش دسای، سخنگوی کاخ سفید، تفسیرها درباره روحیه معامله‌گرانه رئیس‌جمهور را رد کرده و تأکید دارد که وعده ترامپ، بازسازی صنایع و جوامع آمریکایی است. او گفته است: «تنها معاملاتی که رئیس‌جمهور ترامپ مایل به انجام آن است، معاملاتی هستند که این هدف را محقق کنند و آمریکا و مردمش را در اولویت قرار دهند.»

در همین حال، پکن به‌طور موازی در تلاش است تا از مسیرهای غیررسمی دیپلماتیک و امنیتی عبور کند و پیام‌های خود را مستقیماً از طریق چهره‌های بانفوذ تجاری آمریکا از جمله جنسن هوانگ، مدیرعامل شرکت انویدیا به ترامپ منتقل کند. این رویکرد دقیق و حساب‌شده ترکیبی از فشار و دلجویی اکنون به ستون فقرات دیپلماسی جدید چین تبدیل شده است. در آستانه مذاکرات تجاری حساس ماه سپتامبر در مادرید، شی جین‌پینگ می‌دانست که برای رسیدن به هدف اصلی خود یعنی برگزاری دیدارهای مستقیم با ترامپ برای حل مسائل رودررو باید امتیازی ارائه کند. آن امتیاز، اپلیکیشن تیک‌تاک بود.

برای ترامپ، واداشتن چین به فروش این برنامه محبوب، پیروزی‌ای پوپولیستی در قالب دغدغه‌های امنیت ملی بود. اما برای شی جین‌پینگ، تیک‌تاک تنها یک مهره کم‌هزینه در صفحه شطرنج بزرگ‌تر محسوب می‌شد. منابع نزدیک به حلقه قدرت در پکن می‌گویند او در جلسات خصوصی از تیک‌تاک به‌عنوان «افیون روحی» یاد کرده و آن را قربانی آسانی می‌داند که می‌تواند مسیر گفت‌وگوهای مهم‌تر با واشنگتن را باز نگه دارد. در نتیجه، شی مقدمات سلسله‌ای از نشست‌های دوجانبه با ترامپ را فراهم کرده است. پس از دیدار هفته آینده در کره جنوبی، پکن امیدوار است سفر ترامپ به چین در اوایل سال آینده انجام شود و در نهایت، شی در اواخر سال ۲۰۲۶ به آمریکا سفر کند.

در صدر دستور کار شی، مسئله حساس تایوان قرار دارد. با توجه به نشانه‌هایی که از تمایل ترامپ به یک توافق اقتصادی تازه دیده می‌شود، رهبر چین قصد دارد از این دیدارها برای فشار بر او استفاده کند تا از سیاست سنتی «ابهام راهبردی» فراتر رود و آشکارا اعلام کند که ایالات متحده با استقلال تایوان مخالف است. در گامی دیگر از همین دیپلماسی معامله‌محور، پکن در آستانه نشست احتمالی سران، در حال بررسی خرید گسترده‌ای از دانه‌های سویا از آمریکاست؛ پیشنهادی که مستقیماً از سوی ترامپ مطرح شده است.